

Александър Ем. Шишманов (наричан понякога и **Шишманович**) е втория син на **Емануил Шишманоглу**

и съпругата му Екатерина, по баща Пешакова.

Роден е във Видин

през 1812 г. По-късно заедно с братята си Петраки и Страцимир, той е изпратен да учи във Висшето търговско училище в банатския град Темешвар, където Шишманови поддържали и търговска кантора. По-късно Александър получава австрийско поданство, което е показателно за значението, което фамилията вече има за търговската политика на дунавската монархия.

След завършването си в България, Александър, заедно с брат си Петраки, започва търговия в родния Видин, Оряхово и Свищов като част от голямата бизнес-империя на баща си. По същото време обаче фамилията влиза в сериозен конфликт с видинския митрополит Кирил, довел до заточението на Емануил Шишманоглу. Въпреки категоричната намеса на австрийското правителство Шишманови се принуждават да похарчат огромни суми за освобождаването на баща си, което разстройва финансовото им положение. В крайна сметка това, както и конфликта му и със следващия митрополит Венедикт принуждава Александър да напусне Видин и да премести дейността си в Свищов.

В Свищов търговията му бързо потръгва и той се утвърждава като една от най-важните личности в града. Търгува с големи количества колониални стоки, които доставя главно от Виена. Освен в Свищов той открива търговски колонии в Цариград и в още няколко дунавски градове. От този период е запазено едно любопитно сведение – През 1844 година известният по това време лондонски шахматист от полски произход Адолф Житогорски, завръщайки се от Цариград спира в Русчук и там играе две партии шах с „българския търговец Александър Шишманович“. Когато се прибира в Лондон,

Житогорски пише на свой приятел за изиграните партии (българинът побеждава и в двете) и надлежно ги документира. Така името на Шишманови влиза и в историята на световния шах.

Интересни сведения за Александър Шишманов дава авторът на едно изследване за Свищов Димитър Мантов. Така напреимер според него през 1853 г. на свищовската Скеля избухва пожар. Една четвърт от магазините на Скелята изгарят като най-много пострадва стоката именно на Шишманов. Пак според същата книга Александър Шишманов „издигнал голяма къща „на баира“, която турците наричали „Шишманово кале“. Втора такава представителна и солидна постройка нямало в целия град“. По време на Кримската война в района на Свищов вилнеела една разбойническа банда, начело на която стоял някой си Томироглу. Разкошният замък на Шишманови привлякъл вниманието на шайката и „една нощ разбойникът с помощниците си обсадил „Шишмановото кале“. Някой друг е щял да загуби и ума, и дума само от името на Томироолу, но Александър Шишманов не се стреснал. Не за украшение бил донесъл от Виена една бойна пушка. Той застанал до един от прозорците на своето „кале“ и цяла нощ водил бой с разбойниците... След няколко дни Александър Шишманов подирил в Русе австрийския консул. Като австрийски поданик той искал съдействие от турската власт за залавянето на прочутия разбойник. Турците отстъпили на настойчивостта му. Хванали Томироолу и един пазарен ден го обесили в Свищов, край Дунава.“

Освен дома си, Шишманов се отличавал от останалите заможни свищовлии и с поддържането на собствен „файтон с два два великолепни черни коня“, който „го развеждал из града“.

Същевременно Шишманов става и един от най-важните ръководители на духовния живот в Свищов – подпомага издателската дейност на Емануил Васкидович, на 2 ноември 1847 г. е избран за училищен настоятел. По модела на английските джентълменски клубове, на 30 януари 1856 г., Александър Шишманов заедно с Емануил Васкидович, Георги Владикин, и Христки Филчев основава първото българско читалище като става и негов пръв председател. През 1861 г. става настоятел на вестника на Георги Раковски „Дунавски лебед“. Александър Ем. Шишманов е и един от основните дарители за строежа на свищовската църква „Св. Троица“, която и до днес е символ на града.

Освен с културната, Александър Шишманов е известен и с политическата си дейност. Като един от най-влиятелните свищовски чорбаджии той участва в управлението на града. В този аспект е интересно едно запазено сведение в мемоарите на читалищния деец Васил Манчев: „През същата година дохожда в Свищов, когато бях учител, и прочутият пътешественик Лежан, който беше изпратен от френското правителство да снеме топографията на Тетевенския балкан... Мене ми беше драго да се запозная с тоя пътешественик, за който бях чел във френските вестници. Като се запознахме и

разговаряхме доста, той ми каза мисията си и ми показа книгата и формалностите, които щял да даде на каймакамина. Помоли ме да го придружа до него. Това беше събота. На другия ден му обещах да се срещнем и го заведа при каймакамина. Отидохме при Риза бей. Там бяха няколко от агите, кадията и Александър Шишманов. Той си подаде документите с фермана и буйрултията и аз им разправих тогава целта на мисията, с която е дошъл. Каймакаминът ми каза, че ние не можем да му дадем заптие, както той искаше, до Тетевен, но ще му дадем да го заведе до Ловеч, а ловчанският каймакамин ще му даде заптие да го изпрати до Тетевен... Господин Лежан каза *beau coup mieux*, което на френски значи „много добре“. Като чу тази дума, каймакаминът заедно с агите, кадията и Ал. Шишманов пламнаха, понеже тази дума на турски означава една неприлична дума. Тогава аз се сетих, станах и казах на кадията, че и двамата не са виновни, понеже тази дума на френски означава много добре. След това казах на господин Лежан как бе оскърбил каймакамина с тази дума, която на турски има свършено друго значение. Господин Лежан си иска извинение, също и каймакаминът. След това пиха кафе и се разделиха най-приятелски.“

От брака си със свещовлиятка Лукса (Луша), Александър Шишманов има трима сина – Алеко, Емануил и Борис и три дъщери – Ефимия, Екатерина и Елена. От дъщерите му Ефимия е омъжена в Русия във фамилията Муриловой и има четири деца – Стефан, Васил, Луша и Милания; Екатерина е омъжена за Васил Повурджиев и има четири деца – Петър, Александър, Евдокия и Луша; а Елена за Кръстю Дамянов и също има четири деца – Райна, Петър, Боян, Луша, Александър, Елена, Емануил и Асен. Политическата дейност на Шишманов и консервативните му разбирания му създава и доста врагове и през 1861 и 1862 г. във вестник „България“ се публикуват материали, в които той е характеризирани като чорбаджия, който „ограбвал църквата, училището и сиромасите“, като „безбожник, предател и изедник“ и като един от „главните виновници“ за раздорите между българите в града и неуредиците в училищата. Ето какво си спомня по този повод Васил Манчев (тогава учител в училището): „През 1859 година имаме пак разправии с гражданите, които се бяха събрали в училището през месец май и бяха повели от Харизанската махала няколко чорбаджии, които настояваха да искат моята оставка. Начело на тия чорбаджии стояха Александър Шишманов, Николаки Ценович, Николчо Векилев и други още до 40—50 от Преображенската и Харизанската махала... Заявих тогава на Салахедин наша, който отскоро беше в града, и му разправих писмено, че някои от гражданите са се опълчили против мене и не ми доплащат според контракта. Той, който беше кондисал в къщата на Яни Станчев, повика моите противници. Тях ги водеше Александър Шишманов. Събраха се и дохода. Почна Шишманов да разправя бабини деветини. Аз обаче в отговор казах на пашата, че

Александър Ем. Шишманов

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Февруари 2012 01:07

Александър Шишманов е австрийски поданик и не е от Свищов, а скоро се е оженил тук. Той е родом от Видин. Пашата го попита вярно ли е това. Той утвърди, че е така. Като изслуша и моя устен протест, че Шишманов като австрийски поданик няма право да се меша в нашите градски работи, пашата го нахока и изпъди, а на другите чорбаджии рече да не се водят по интригите на Шишманова и така им каза да си стоят мирно.“

Заради политическата си активност през 1870 г. Александър Шишманов е принуден да емигрира в румънския град Галац. Връща се в България след Освобождението и става управител на свищовската митница. През 1883 – 1885 г. е избран за кмет на Свищов. Александър Ем. Шишманов умира на 12 ноември 1892 г. в Свищов като един от най-почитаните граждани на града.

shishmanovi.wordpress.com